

Skuggan och verkligheten

Hebreerbrevet är – som redan namnet antyder – skrivet till Jesustroende judar. Vi vet inte var de levde och vi vet inte heller vem som skrev brevet. Luther gissade på Apollos som var lärd i Gamla testamentet (Jfr Apg 18:28, 1 Kor 3:6). Redan en enkel genomläsning kan i alla händelser övertyga oss om att det inte var Paulus som skrev eftersom stilen tydligt avviker från de brev som bär hans namn. Vi får nöja oss med att studera brevets innehåll.

Vi kan säga att författarens ärende var tvåfaldigt. Han ville kartlägga förhållandet mellan det gamla och det nya förbundet. Hans avsikt var dock inte bara att skriva ett renodlat teologiskt undervisningsbrev. De som skulle läsa brevet var tydligen utsatta för stark press att återgå till klassisk, Jesuslös judendom. Därför behövde de en kunskap som hjälpte dem att stå emot. Brevet talar därför om att man kan få stå emot yttre tryck så mycket att man kan också få lida för sin tros skull. Vid sidan av den teologiska kartläggningen kan brevet alltså uppmuntra även oss till ståndaktighet.

Grundbulten i jämförelsen mellan de två förbunden ges oss i en metafor som även Paulus nyttjar i kapitel 2 i brevet till Kolosse. I Hebr 10:1 heter det:

Lagen innehåller endast en skugga av det goda som kommer och inte tingen i deras verkliga gestalt. Därför kan lagen aldrig genom samma offer som ständigt år efter år frambärs, fullkomna dem som träder fram.

Skuggan och verkligheten liknar varandra. Ändå saknar skuggan substans. Den kan aldrig vara det definitiva. För Hebreerbrevets författare visar sig skillnaden bland annat i att det offer som hör till det nya förbundet utfördes av en rättfärdig överstepräst och det gjordes en gång för alla.

Försoningsdagen, en andra påskdag

Det är nu inte bara när man jämför offren i de båda förbunden som bilden av skugga och verklighet blir aktuell. Försoningsdagens ritual hade ju som sitt centrum det ögonblick då översteprästen ensam gick in i det allra heligaste. Med det blod som han bar med sig utverkade han nåd för folkets synder. När han kom ut kunde han välsigna folket – antagligen med den aronitiska välsignelsen: ”Herren välsigne dig och bevara dig...” Och då var välsignelsen inte bara en from önskan utan ord med befriande kraft. Ändå var detta skuggan. Hur ser originalet ut? Jo, i 9:24 heter det:

Ty Kristus gick inte in i en helgedom som är gjord med händer och som bara är en bild av den verkliga helgedomen. Han gick in i själva himlen för att nu träda fram inför Guds ansikte för vår skull.

Här sägs det att templet i sin helhet var en bild för Kristi väg till Fadern. Lite tidigare i brevet citeras den maning som Mose fick när han skulle bygga tabernaklet i öknen. Det sägs nämligen om prästerna i det gamla förbundet:

De tjänar i den helgedom som är en skuggbild av den himmelska helgedomen, enligt den föreskrift som Mose fick när han skulle bygga tabernaklet. Gud sade: Se till att du gör allt efter den förebild som du fick se på berget. (Hebr 8:5)

Allt detta kan vara intressant. Men för att det inte bara skall bli teoretisk knappologi måste vi fråga oss vad det har för betydelse för oss här och nu. Försoningsdagens offer förrättades en gång om året vilket i fråga om Jesu försoning är en bild av att denna bara sker en enda gång under mänsklighetens historia. Och tiden mellan Jesu påsk och hans återkomst – den tid som vi lever i nu – är tiden då han som överstepräst befinner sig i det allra heligaste:

Men nu har Kristus kommit som överstepräst för det goda som vi äger. Genom det större och fullkomligare tabernakel som inte är gjort med händer, det vill säga som inte tillhör den här skapelsen, gick han en gång för alla in i det allra heligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann en evig återlösning. (Hebr 9:11–12)

När Kristus återvänder till jorden från Fadern skall han alltså liknas vid prästen som kommer ut ur det allra heligaste med det fullbordade försoningsverket för att välsigna. Vi väntar honom ofta bara som domaren, den som skall förkasta alla som inte håller måttet på trons område. Och visst finns det goda skäl att vänta honom som domare. Bibeln talar om det på många ställen. Men översteprästen gick inför nådstolen, inte inför domstolen. I och för sig behöver detta inte vara någon motsättning eftersom nåd måste föregås av en dom för att inte bli menlös släpshänhet. Dock har nåden här sista ordet, det är det jag vill få stryka under.

Både dom och nåd

För oss kristna blir endast påsken liktydig med försoning i den meningen att vi ser försoningsverket som avslutat vid Jesu uppståndelse från de döda. Återkomsten förknippar vi ofta bara med dom. Men om vi ser Jesu påsk och himmelfärd i försoningsdagens ljus förstår vi att återkomsten kan bli den dag då nåden kulminerar även om domen samtidigt är en fruktansvärd realitet. Ty då först är Jesu tjänst som överstepräst, hans ”försoningsdag” – som börjar med påsk och slutar med återkomsten – fullbordad. Paulus antyder för oss (Rom 11:25 f) att Israel är det folk som Gud själv förblindade (Jes 6:9–10) för att vi skulle få frälsning (Rom 11:11–12). Just då skall ändå Israel bli frälst – ”hela Israel”, vad nu det kan betyda. Givetvis är det en frälsning i Kristus, något annat är inte att tänka på. Likväl kan vi kanske vänta oss att han som kommer från nådens tron förvisso kommer för att döma men att han samtidigt skall frälsa alla som går att frälsa. Domaren är omutligt rättvis – men barmhärtig.

Vi kristna har en helg – påsken – knuten till försoningen medan judarna har två – påsken och försoningsdagen. Kanske har vi kristna något att lära här!

Vår frimodighet

Brevet till hebreerna ger oss en uppmaning som kan tyckas överflödig. I 10:35 heter det nämligen

Kasta därför inte bort er frimodighet, som ger stor lön.

Man kan undra om det här behöver sägas i vårt tidevarv då snart sagt alla jagar efter ett bättre självförtroende? För vem kastar bort sin frimodighet i dag? I våra församlingar saknar vi dock ofta just frimodighet, så vem vet – vi kanske behöver maningen bättre än vi förstår. Brevet som helhet får visa oss i vilket sammanhang det sägs så att vi också kan få veta vilken sorts frimodighet det är som avses.

Grundtanken i brevet är att vår frimodighet är något vi har inför Gud. Vi kan till och med vara frimodiga när vi bekänner vår svaghet och synd, ty vi har en stor överstepräst:

Ty vi har inte en överstepräst som ej kan ha medlidande med våra svagheter, utan en som blev frestad i allt liksom vi, men utan synd. Låt oss därför frimodigt gå fram till nådens tron för att få barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid. (Hebr 4:15–16)

Bröder, i kraft av Jesu blod kan vi nu frimodigt gå in i det allra heligaste på den nya och levande väg som han har öppnat för oss genom förlåten, det vill säga sitt kött. Vi har en stor präst över Guds hus. Låt oss därför med uppriktigt hjärta gå fram i full trosvisshet, med ett hjärta som är renat från ett ont samvete och med en kropp som är badad i rent vatten. Låt oss orubbligt hålla fast vid hoppets bekännelse, ty den som har gett oss löftet är trofast. (Hebr 10:19–23)

Här som alltid tänker aposteln på tempeltjänsten. Endast en gång om året fick en enda man – översteprästen – gå inför Guds tron, nådastolen, i det allra heligaste. För alla andra var en sådan promenad liktydig med döden. Också prästen behövde ha blod med sig för att visa att någon annan hade dött för att han skulle få gå in. Det fantastiska är att vi nu har fritt tillträde när vi går i sällskap med vår store överstepräst – Kristus. Vi smyger inte in. Vi får lov att öppet vistas i Guds närhet.

Ibland blir vi människor nonchalanta och arroganta när vår frimodighet urartar. Givetvis finns det ingen plats för sådana avarter inför Guds tron. Också vi går in med blod, Jesu blod.

Detta betyder att den rening från synd som förut ordnades genom prästerligt ombud när prästen gick inför Guds ansikte, den kan vi nu söka själva inför nådens tron. Kristus går med oss, men det finns inga mänskliga mellanhänder.

Predikanter som förklarar att vanligt folk bara kan bli välsignade genom att underordna sig dem har alltså gått vilse och tenderar att dra andra med sig.

Frimodighetens substans

Vad betyder det att vara frimodig inför Gud? Aposteln kopplar detta begrepp till sin undervisning om samvetet.

Be för oss. Vi vet att vi har ett gott samvete, och vill på allt sätt handla riktigt. (Hebr 13:18)

Skribenten hade ett gott samvete. Betyder det att han var syndfri? Nej, det är ingen i detta livet. Snarare var det så att han trots sin svaghet och fastän han visste om sin synd och bekände den hade ett samvete som inte anklagade honom. Och allt detta hade väl gått an om man bara därigenom fått ”full seger över synden”. Men hur många av oss är frimodiga inför Gud när det gäller att bekänna synd som vi inte klarar av att sluta med? Sådan svaghet lägger de flesta på sitt samvete efter ett antal bekännelser och så är den frimodigheten förlorad. Aposteln som skrev brevet önskade förbön för att kunna handla rätt, medveten som han var om sin svaghet.

Det ligger en förvandlande kraft i det till synes omöjliga att vara fullt medveten om sin svaghet och samtidigt vara frimodig inför Gud. Ty när Gud förde dig till frälsning visste han om all synd du hade gjort och all synd som du ännu har ogjord. Och allt lades under Kristi försoning. Detta uppmuntrar inte till lättsinne som somliga påstår utan till en fördjupad medvetenhet om gåvans storlek. För att spetsa till det en smula: vi bekänner egentligen inte vår synd för att få ett rent samvete utan för att vi har fått det.

3

Bättre löften

Den apostel som skrev Hebreerbrevet gjorde en jämförelse mellan förbundet på Sinai och det förbund som Jesus instiftade. Han skriver:

Men nu har Kristus ett högre prästämbete, liksom det förbund han är medlare för är bättre, eftersom det är stadfast med bättre löften. Ty om det första förbundet hade varit utan brist skulle det inte behövas plats för ett andra (Hebr 8:6–7)

Här möter vi den fråga som är så lätt att trassla in sig i: Hur står lagen och nåden i förhållande till varandra? Det största mörker som kan beskrivas kallar Bibeln för laglöshet. Och Jesus säger att när laglösheten till sist breder ut sig skall också kärleken kallna hos de flesta (Matt 24:12). Lagen har alltså en funktion också i nådens tid. I vår tid har laglösheten dessvärre ofta getts namn av kärlek och barmhärtighet.

I texten här ovan får vi veta att det första förbundet hade en brist och man kan finna det egendomligt att en fullkomlig Gud instiftar ett förbund med brist när han kunde gjort ett perfekt från början. Vi får börja med frågan vad det var för en brist som brevets författare syftar på. Svaret ges i 7:28

Ty lagen insätter svaga människor till överstepräster, men det ord som bekräftades med ed och kom senare än lagen insätter Sonen, som är fullkomlig för evigt.

Det gamla förbundet byggde på präster som själva var syndare. Det blod de bar in var dessutom från bockar och kalvar. Ofullkomliga människor förrättade ett ofullkomligt offer. Frågan blir naturligtvis vad det var för poäng i det. Svaret är att detta var Guds väg till att övertyga människan om att hennes offer aldrig kan räcka. Men, säger du, det vet vi väl? Ja, rent teoretiskt gör de flesta det. Men om vi visste det på djupet så hade vi inte alla dessa bördor av självanklagelse och ofrimodighet inför Gud som så många släpar på. Aposteln får komma till tals igen:

Detta är en bild av den tid som nu är: gåvor och offer frambärs, men de kan inte fullkomligt rena samvetet hos dem som offerar. Liksom när det gäller mat och dryck och olika slags reningar, så är det här fråga om yttre föreskrifter fram till tiden för en bättre ordning. (Hebr 9:9–10)

Det handlar om samvetets renhet. Många kristna bär på ett nertyngt samvete. Man borde vara mer helöverlåtten. Man kunde säkert varit mer regelbunden med sitt bibelläsande och sina böner. Man kanske har hört så många predikningar om att man borde vittna för sin granne att man får ångest bara man ser grannens ytterdörr. Och så ligger det snubblande nära att man börjar läsa Bibeln lite

flitigare för att få ett rent samvete.

Döda gärningar

Detta kallar nu aposteln för att försöka vinna samvetsfrid genom mänskliga offer – eller ”döda gärningar”. Det lyckas aldrig. Jag har inte mött någon som klarat av att vinna ett rent samvete genom flitigare läsning och regelbundna böner. Samvetsfrid går nämligen aldrig att vinna på det viset. För hur mycket mer skall du läsa och hur ofta skall du be för att samvetet skall lugna ner sig? Du kan ju alltid göra lite till – eller varför inte: mycket mer. Vips hamnar du i det gamla förbundet eftersom du har ställt dig under lagen. Jag menar inte att du förlorar din frälsning för det. Men du mister din inre frid. Vi låter aposteln fortsätta:

Om nu redan blod av bockar och tjurar och askan från en kviga, stänkt på de orena, helgar till yttre renhet, hur mycket mer skall då inte Kristi blod rena våra samveten från döda gärningar, så att vi tjänar den levande Guden. Ty Kristus har genom den evige Ande framburit sig själv som ett felfritt offer åt Gud (Hebr 9:13–14)

Lagen behövs för att ge nåden ett innehåll. Avskaffar vi lagen blir nåden både onödig och tom. Om nåden skall göra verkan i mitt liv måste jag alltså vara medveten om varför jag får nåd. Och att jag får nåd och inte lön. Vad lagen och lagens förbund ytterst skall övertyga mig om är att jag aldrig själv kan vinna frid hur jag än anstränger mig. Det finns alltså inget alternativ till nåden. Tar vi bort lagen mister nåden sin kraft och kärleken – all kärlek – dör. Mina ansträngningar kan utträta saker som ser ut som kärlek. Men all egentlig kärlek har sin rot i Guds nåd. Det gäller även för människor som inte tror på Gud eftersom Gud inte har kärlek utan är kärlek (1 Joh 4:8).

Det gamla förbundet fungerar så att man ständigt försöker leva ett lite bättre liv – om man tar det på allvar. Och man hoppas att man en dag skall kunna nå fram till ett rent samvete när man fått fason på sitt leverne. Det nya förbundet fungerar precis tvärtom. *Där har man det rena samvetet som startkapital*, eftersom man har det i kraft av Jesu fullkomliga offer. Tacksamheten över gåvan är sedan kraften som förvandlar ens liv. Nu kan man bekänna sin synd för nu orkar man se den utan fördömelse eftersom samvetet är rent trots att man inte blivit det helgon man kanske tänkte att man först måste bli. Om du skall göra goda gärningar för att få ett rent samvete så gör du något som ser ut som kärlek men du gör det strängt taget för att vinna något för egen del. Och då är det inte kärlek, åtminstone inte bara.

Om ditt samvete anklagar dig för synder som du har bekänt, så bekänn inte en gång till. Gör du det undervisar du dig själv om att du inte har fått nåd när du faktiskt har det. Be om ett rent samvete i stället – i tro på att Guds löften gäller också för ditt liv, för de synder du har gjort och för dem du kommer att göra.

4

Se på Jesus

Kristen tro är en person att se upp till – inte en lära att leva upp till. Det jag skall göra eller borde göra i livet har alltid en undanskymd plats i förhållande till vad han har gjort. Det är inte det vi själva har gjort utan det vi sett av Jesus som förvandlar våra liv. En skymt av honom går utanpå all terapi i världen – och alla föresatser. Det förtar inte terapins betydelse. Men det betyder att det finns något som är långt viktigare och långt mera kraftfullt.

Apostlarnas förkunnelse består i att man målar bilden av Jesus. Det gäller för Paulus, Petrus, Johannes, Jakob och för Hebreerbrevets författare. Därför är det alltid en katastrof när vår förkunnelse mest handlar om vad vi borde göra och hur församlingen borde fungera. Den sortens predikan gör oss alltid modlösa eftersom den innehåller en öppen eller förtäckt anklagelse. Vi beskriver gärna kärleken i filosofiska termer, eller också talar vi om hur den lever som drivs av kärlek för att få folk att höja sin ambitionsnivå till utmattningens gräns. Apostlarna valde att måla honom som är kärleken. Har vi sett honom är det andra inget (stort) problem.

Centralt i brevet finns tankegången att Jesus som var Son fick lära sig lyda genom att lida.

Medan han levde här i köttet, ropade han högt under tårar när han bad och åkallade den som kunde rädda honom från döden, och han blev bönhörd och tagen ur sin ångest. Fastän han var Son, lärde han sig lydnad genom sitt lidande. Och när han hade fullkomnats, blev han upphovet till evig frälsning för alla som lyder honom, och han blev av Gud kallad överstepräst, en sådan präst som Melkisedek (Hebr 5:7–10).

Lydnad

Här öppnas förvisso en port rakt in i mysteriet. Jesus som aldrig syndade och som alltid gjorde vad han såg Fadern göra (Joh 5:19) – just han måste lära sig lyda. Och brevet hela budskap är att om detta gällde för honom, hur mycket mer skall det då inte gälla för oss. Detta är en viktig orsak för oss till att se på Jesus. Vad är då lydnad om den som gör allting rätt måste lära sig att lyda? Kanske att det i all enkelhet handlar om att älska Gud utan villkor i alla livets skiften. Han älskar inte oss för våra gärningar och vi måste renas till den punkt där vi inte älskar honom för hans. Detta förutsätter antagligen att man många gånger ställs i en situation där man skulle önskat att Gud handlade på ett annat sätt än han gör. Så får vi välja mellan att älska honom ändå eller att knyta näven emot honom och gå vår väg.

Jesus fick ju till sist ropa med Psaltarens ord: ”Min Gud, min Gud varför har du

övergivit mig?” Så fick han då lära sig att lyda genom att inte överge varken Fadern eller oss.

För Hebreerbrevets apostel är tron själva essensen av denna renade och beständiga kärlek, som vi kan kalla trofasthet. Vi ser det i kapitel 11 som handlar om trons hjältar i det gamla förbundet. Somliga övervann de svåraste yttre hinder i kraft av sin tro medan andra blev söndersågade, till synes utan att vinna någon seger alls. Det ena som det andra kallas för tro därför att det i alla händelser inrymde en självövertinnelse. Mose liksom såg den Osynlige och därför vågade han göra det oerhörda att trotsa Farao och föra folket ut i öknen (11:27). Vi kan komma att se ganska ytligt på tron och säga att den är vägen till seger över svårigheter. Men på ett djupare plan är den trofastheten emot Gud i motgång lika mycket som i medgång.

Tuktan och aga

När aposteln talat om Kristus och om dem som i gångna tider sett en skymt av honom, så börjar han tala om aga (12:4 f). Detta är en ofta missförstådd text. Man tänker att Gud skulle straffa oss för minsta förseelse (”Vad ont har jag gjort för att detta skulle drabba mig?”). Men det talas inte om aga som straff. Utan det handlar om livets villkor – de villkor som Jesus var villig att gå in under när han lärde sig lyda. Ty ingen av oss får livet på sina egna villkor. Ingen kan styra sitt liv till full frihet från smärta och lidande. Vi får alla anledning att fråga under livets gång som Jesus varför Gud har övergivit oss. Han har det inte men det kan kännas så. Även Jesus visste att han inte var ensam i sitt lidande. Innan han togs till fånga sade han:

Jesus svarade: "Nu tror ni. Se, den tid kommer, ja, den har redan kommit, då ni skall skingras var och en åt sitt håll och lämna mig ensam. Men jag är inte ensam, ty Fadern är med mig. Detta har jag talat till er, för att ni skall ha frid i mig. I världen får ni lida, men var vid gott mod. Jag har överunnit världen."(Joh 16:31–33)

Jesus fördes in i det mörker där Faderns närvaro inte längre gick att urskilja trots att han visste att Fadern var med honom. Men han uthärdade och blev därmed trons upphovsman och fullkomnare (Hebr 12:2). Han lärde sig att lyda och han kan lära oss det samma. Aga är alltså inget straff. Den är i stället en del av livets villkor i syndens och lidandets värld. När Paulus skriver att ”köttets sinne är fiendskap mot Gud. Det underordnar sig inte Guds lag och kan det inte heller.” (Rom 8:7) så talar han bland annat om den besvikelse på Gud som ingen av oss slipper att konfronteras med när smärtan kommer in i våra liv, den smärta som Gud alltid kunde hindrat eller låtit oss slippa. Vår tanke går då genast till straff. Men Jobs bok lär oss att detta är livets villkor och inte ett straff. Gud förklarade inte smärtans existens för Job och han gör det inte för oss heller. Vi får se på Jesus och hämta kraft – ibland till helande, ibland till ett uthärdande.

Jesus vann ingen promenadseger. Hans ångest i Getsemane där han ropade efter ett alternativ till den väg som han vet låg framför honom fick ändå leda till ett: ”Ske din vilja.” Här lärde han sig lydnad. Smärtan som sådan har ingen mening.

Allt skapat har lagts under tomhetens välde, skriver Paulus (Rom 8:20, Bibel 2000). Men det är just i det meningslösa lidandet som vi kan välja att söka oss närmare Gud på ett sätt som annars inte är möjligt. Allt detta är lätt att säga eller skriva. Men Jesu kamp i Getsemane visar oss att det inte är lätt för någon av oss och att vi alltid har anledning att tala mycket lågmält om de här tingen.

Lärde vi oss lydnad?

Även Job fick mitt i sitt lidande en visshet om att hans förlossare lever (Job 19:25) och att den kamp han kämpade inte var meningslös trots att själva lidandet var det. Frågan är inte om vi har lidit eller ej utan frågan är om vi lärde oss lydnad i vårt lidande. Därför kan vi många gånger i livet behöva försonas med Gud för att vår sinnesfrid skall återställas. Detta gäller inte minst oss hemmasöner som kan tycka att Gud snålar med sina gåvor till de skötsamma medan han ställer till med fest för de slarviga. Men tiden kommer också för den slarvige som omvänt sig. Gör den inte det så blir det inget djup och ingen substans i hans tro. Omvändelsen måste firas med en fest. Och när det blir väckelse så sker många tecken och under både bland de nyfrälsta och bland de hemmasöner som är villiga att gå in till festen.

Helandet är dock inte till för att ändra på livets villkor. Det löser inte lidandets problem. Men det visar att Gud har makten och att kampens mål är så underbart att det är värt att kämpa för med hans hjälp.

Fruktan för döden

Jesus har genom sin död gjort dödens herre maktlös. Därmed har han befriat alla som genom fruktan för döden varit slavar hela sitt liv (Hebr 2:14-15). Texten låter underbar men sätter samtidigt myror i huvudet på oss. Är det djävulen som bestämmer när vi skall dö? Och är det döden som gör oss till slavar under synden?

Naturligtvis är det inte djävulen som bestämmer när vi skall dö. Hade han den förmågan så läste du inte detta i dag för då hade du inte varit vid liv. Gud bestämde att människan skulle ”döden dö” om hon åt av trädet. Gud, och inte djävulen. Men varför står det så i brevet? Något måste väl aposteln ha menat? Svaret är att det är vår fruktan för döden som djävulen utnyttjar maximalt. Han bestämmer inte över den heller men han är skicklig nog på att väcka den till liv hos oss för att styra våra gärningar.

Rättfärdighet väcker andras vrede

Rättfärdighet är alltid livsfarlig – för en själv. Om vi kan lära något alldeles grundläggande av berättelserna om Jesu liv så är det just detta. Den rättfärdige lever ett utgivande liv i en tagande och krävande värld – vilket förr eller senare visar sig vara en omöjlighet eftersom förväntningarna på ens utgivande kärlek alltid växer ju mer man ger. Man kommer alltid till en gräns där man måste säga nej och då väcks vreden. Då kommer anklagelserna. ”Skall du kallas kristen som inte ställer upp för MIG?” De allra flesta har förståelse för att man inte kan räcka till för hur många behov som helst. Men tillräckligt många har det inte och därför kan man inte förvänta sig att bara få tack för det man gör.

Rättfärdighet väcker dessutom avund och rädsla. Den som inte lever rättfärdigt känner sig ofta anklagad av den som gör det. Den rättfärdige behöver inte gå till rätta med den orättfärdige för att det skall ske. Redan detta att andra kan se ett exempel på ett rent sätt att leva brukar upplevas hotfullt av dem som helst vill ha lite skumrask över sina liv. Därför gäller det att få tyst på den rättfärdige. Man kan smutskasta honom, fängsla honom eller döda honom. Men något måste göras.

Många bär på vrede mot Gud

För att man skall kunna leva rättfärdigt måste man ha med Gud att göra. Och den som har det bör i realismens namn räkna med att få fiender redan genom sin samhörighet med Gud. Eftersom ingen undgår att lida i en skapelse som i sin helhet suckar och vändas och eftersom Gud alltid har makten att hindra alla lidanden, så finns det hos många människor en vrede mot Gud. Man kanske inte

går och ältar den för jämnan – somliga gör det också – men när man möter någon som tillhör denne Gud så händer det att man tar chansen att avreagera sig. För Gud är i sin himmel och är inte så lätt att slå på. När man möter någon av hans ambassadörer kan man däremot ge sin vrede fria tyglar. Det behöver inte bli fråga om mord för det – som i fallet med Jesus. Man kanske bara hånar den troende för hans tro. Det är ju löjligt att tro på Gud när det finns så mycket lidande i världen...

Få maffian till fiende

Ju rättfärdigare du blir desto mer bör du räkna med svårigheter. Du kanske träder upp till försvar för den som blir angripen, mobbad eller förföljd. Du ser någon som blir anfallen på öppen gata och går fram för att skydda honom. Det kan mycket väl sluta med att du får en kniv i magen. Rättfärdighet är farlig för sin utövare. Du kanske blir politiker i ett land med organiserad kriminalitet. När du försöker göra slut på maffians välde blir du skjuten av en krypskytt. Vi såg det år 2002 i Belgrad där landets premiärminister blev skjuten på öppen gata av den maffia han hade bekämpat. Historien ger oss många andra exempel. John Kennedy blev antagligen likviderad av samma skäl 1963.

Jesus gav allt

Allt detta utnyttjar djävulen. Med förtjusning gör han oss medvetna om alla risker vi löper när vi börjar snegla på rättfärdigheten. För han vill gärna introducera ett ”hit men inte längre” i våra liv. Det passar honom nämligen att vi sätter en gräns för vad rättfärdigheten får kosta av eget lidande, egna uppoffringar och av risk för en själv till liv och lem. Här har Jesus vunnit en övertygande seger. Hos honom fanns ingen sådan gräns. Han gick hela vägen och öppnade därmed möjligheten för oss att följa efter. Hur så? Jo, vi blev lovade att detta livet inte är det enda. Vi kan få en fortsättning i evigheten. Det enda som den orättfärdige kan beröva dig är detta livet. Det är visserligen tillräckligt för att göra oss ängsliga. Även Jesus hade ångest i Getsemane. Men det betyder likväl att ingen kan ta allt ifrån oss. I den meningen har djävulen mist sin yttersta makt.

För att vinna denna seger för oss som är av kött och blod var Jesus tvungen att på samma sätt bli människa, får vi också veta (Hebr 2:14). Jesu seger kommer ”underifrån”. Maktens seger kommer alltid uppifrån, från den starkaste. Kärlekens seger kommer nerifrån, från den till synes svagaste som är villig att ge allt. Jesus segrade inte över djävulen genom att angripa honom utan genom att ge oss möjligheten att inte låta oss skrämmas av honom till tystnad och passivitet.

6

De första grunderna

När Hebreerbrevets apostel just har konstaterat att Jesus lärde sig lyda genom att lida för att på så vis bli fullkomnad, så börjar han klaga över tillståndet hos dem som han skriver till.

Om detta har vi mycket att säga som är svårt att förklara, eftersom ni har blivit så tröga att lyssna. Ty fast ni för länge sedan borde ha varit lärare, behöver ni någon som undervisar er igen i de första grunderna av Guds ord. Ni behöver mjölk, inte fast föda. Ingen som lever av mjölk är mogen för en undervisning om rättfärdighet. Han är ännu ett barn. Den fasta födan är till för vuxna, för dem som genom övning har fått sinnet skärpt till att skilja mellan gott och ont.

Låt oss därför lämna bakom oss de första grunderna i Kristi lära och föras till fullkomlighet. Låt oss inte på nytt lägga grunden med omvändelse från döda gärningar och tro på Gud, med undervisning om reningar och handpåläggning, om de dödas uppståndelse och en evig dom. Ja, detta vill vi göra, om Gud tillåter. (Hebr 5:11–6:3).

Här får vi en uppdelning av den andliga kosten i mjölkmat och fast föda. När vi läser den visar det sig – som man kanske kunde befara – att också vår matsedel i huvudsak består av spädbarnsföda. Denna sägs bestå av omvändelse från döda gärningar, tron på Gud, läran om dop och handpåläggning samt om de dödas uppståndelse och evig dom. Många av oss kanske frågar sig vad det finns mer att undervisa om. Aposteln svarar själv: rättfärdighet. Och han tillägger något som förbryllar oss när han skriver att den som lever på mjölkmat är ett spädbarn som inte är mogen för en undervisning om rättfärdighet. Nog känner vi oss lite trampade på tårna, eller hur? Skulle vi inte vara mogna?

Paulus är inne på precis samma tankegång i första brevet till Korinth där han skriver:

Detta förkunnar vi också, inte med ord som mänsklig visdom lär utan med ord som Anden lär, när vi återger andliga ting med andliga ord. En oandlig människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det, eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt. (1 Kor 2:13–14)

Den oandlige förstår inte, skriver Paulus. Det sant andliga blir för honom en dårskap. Lite tidigare har han förklarat varför vi så gärna ser det så. Talet om korset, skriver han, är en dårskap för dem som går förlorade. Men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft. Det gäller att förstå skillnaden mellan en seger i makt och en seger i nåd. Kraften finns i svagheten och inte i styrkan.

Olika slags seger

Jovisst, vi har lärt oss att det är så och att Jesus segrade på korset. Men om vi hade förstått det så mycket att vi både visste och accepterade att vi är kallade till att segra på samma sätt så skulle mycket se helt annorlunda ut i svensk kristenhet. En seger i makt betyder att man som segrare drar det längsta strået. Man överlever för egen del och kuvar motståndaren. Segern i nåd består i att man ger sitt liv som en gåva till någon annan.

En seger i nåd går alltså ut på att jag av kärlek ger mitt liv, helt eller delvis. Då ser ondskan ut att ha vunnit en seger över mig, precis som Kajfas föreföll att ha segrat när Jesus gav upp andan. Men eftersom Gud är rättvis så faller det en dom över den ondskan som tog ditt eller mitt liv. Och då röjs den ondskan ur vägen. När Stefanus stenades till döds ropade han till Gud att han inte skulle tillräkna hans bödlar den synd de gjorde. Några veckor senare föll en dom över den ondskan som dittills hade styrt Saul från Tarsus. Saul omvände sig och Stefanus hade segrat i nåd och inte i makt.

Vad kan jag få?

Mjölkmaten handlar om vilka förmåner vi själva kan få ut av helande, kärlek, evigt liv, nådegåvor, gemenskap och annat lika ljuvligt, allt det där som vi brukar locka människor med. Och det är som sig bör att man till en tid ogrumlat får njuta sådan föda för att på djupet erfara att Gud är god. Men det är inte säkert, knappast ens troligt, att det kan fortsätta på det viset hur länge som helst. När Israel hade gått genom Röda Havet så hade lovprisningarna ingen gräns. Men sedan gick vägen rakt ut i den torra öknen och vips blev efterföljelsen full av smärta och oro för morgondagen. Och lovsången förbyttes raskt i klagan, anklagelser och jämmer. Man fick en första lektion i konsten att följa Herren varthelst han går och den lektionen var inte odelat välkommen.

Auktoritet över andemakter

I den mån vi alls undervisar om seger i våra församlingar blir det oftast i grunden fråga om en seger i makt snarare än en i nåd. Vi skall helst utöva makt över djävulen, så löser sig alla problem, heter det ibland. Men detta är ju fortfarande en seger i makt. Det händer förvisso att vi ibland får Guds tillstånd att hälsa från honom och säga till demonerna att de kan lämna den plats eller den människa som Gud vill befria. Men den som skall kunna brukas i sådan tjänst gör klokt i att räkna med att det samtidigt eller i andra sammanhang kan krävas en beredvillighet till att segra i nåd (i bön om inte annat) för att det skall finnas en andlig trovärdighet. Jesus drev ut andar ibland. Det skulle han kanske inte ha kunnat om han hade värjt sig för den stora segern i nåd på korset.

Exorcisters tjänstgöring är i regel ganska kort. Många förfaller nämligen till maktgalenskap när de berusas av den framgång som auktoriteten över andarna erbjuder. Om man inte förstår vikten av att segern i grunden alltid är en seger i nåd, så är man snart ute ur räkningen.

De sjuttio kom glada tillbaka och berättade: "Herre, till och med de onda andarna lyder oss i ditt namn." Han sade till dem: "Jag såg Satan falla ner från

himlen som en blix. Se, jag har gett er makt att trampa på ormar och skorpioner och att stå emot fiendens hela välde. Ingenting skall någonsin skada er. Men gläd er inte så mycket över att andarna lyder er, som över att era namn är skrivna i himlen." (Luk 10:17-20)

Vår stora fallgrop är läran om att vi inte skulle behöva segra i nåd därför att Jesus har gjort det i vårt ställe. Han har gett sitt liv för att vi skall slippa, sägs det ibland mer eller mindre rent ut. Samtidigt vet vi att de flesta – kanske till och med alla – apostlarna blev dödade för sin tros skull.

Ett avvant barn

Kung David talar om mognad i en kort psalm:

HERRE, mitt hjärta är inte högmodigt, mina ögon är inte stolta. Jag umgås inte med stora ting, med sådant som är mig för svårt. Nej, jag har lugnat och stillat min själ som ett avvant barn hos sin mor. Som ett avvant barn är min själ i mig. Hoppas på HERREN, Israel, från nu och till evig tid! (Ps 131:1-3)

Här ser vi barnet om slutat suga efter mjölk. När skall vi få en undervisning om rättfärdighet?

Förhärkelse

Brevet till hebreerna är skrivet som en varningsskrift. Många som kommit till tro på Jesus löpte risken att avfalla eller återgå till lagbaserad judendom. Brevet aktualiserar därför frågan under vilka villkor vi kan räknas som frälsta. Kan frälsningen gå förlorad och hur sker det i så fall?

Johannes talar i sitt evangelium om ”rätten att bli Guds barn” (Joh 1:12). Bakom denna term döljer sig tanken att vi blivit adopterade in i Guds familj. Detta är nu en viktig läropunkt eftersom adoption inte kan gå till hur som helst och inte heller kan avvecklas efter godtyckliga principer. Mänsklig adoption är en akt av kärlek. Man adopterar inte (och ”skaffar” inte) barn för att få hjälp med hushållsgöromålen. Utan man gör det för att man älskar barn. Det adopterade barnet skyddas av samma regler som gäller för det biologiska barnet. Man kan inte slänga ut sitt barn vad det än hittar på. Man har bundit sig vid barnet på ett sådant sätt att man av sagt sig möjligheten att förkasta det.

Barnet är inte bundet på samma sätt. Om det adopterade barnet vill lämna sina föräldrar och skaffa sig en egen lägenhet, så kan föräldrarna inte hindra det. Barnet har alltså en frihet som föräldrarna har av sagt sig. (För våra barn gäller att de skall vara myndiga för att få lov att gå, men det kan vi kanske se bort ifrån just nu.)

Guds trofasthet

Det jag nu har sagt gäller också för vårt barnskap hos Gud. Paulus uttrycker saken så här:

Det ordet är att lita på. Ty har vi dött med honom, skall vi också leva med honom. Härdar vi ut, skall vi också regera med honom. Förnekar vi honom, skall han också förneka oss. Är vi trolösa – han förblir trofast, ty han kan inte förneka sig själv. (2 Tim 2:11–13)

Gud är inte trolös ens om vi skulle vara det. Han svarar inte med samma mynt. Gjorde han det skulle han förneka sig själv, så grundläggande är detta. Vi blir alltså inte utkörda. Detta sammanhänger måhända med det faktum att Gud vet om alla våra kommande synder den dag han föder oss på nytt. Vi kan däremot så att säga avvisa honom eller åtminstone gå ut ur vår adoption. Vi kan alltså använda vår frihet, den som Gud själv har av sagt sig för sin del. Det sker genom att vi förnekar honom. Han tvingar oss inte kvar hos sig.

Om vi nu återgår till Hebreerbrevet så utmynnar denna undervisning i ett avsnitt som lätt skrämmer upp känsliga läsare. Vi finner det i kap 6, vers 4–8. En del av texten låter så här:

Ty de som en gång tagit emot ljuset och smakat den himmelska gåvan, fått del av den helige Ande och smakat det goda Gudsordet och den kommande världens krafter men sedan avfallit, dem är det omöjligt att föra till ny omvändelse, eftersom de själva på nytt korsfäster Guds Son och öppet hånar honom. (Hebr 6:4–6)

Här låter det som om Gud har stängt vägen tillbaka. Den som överger tron får stanna i kylan. Punkt och slut. Men, säger vi, Petrus fick. Han förnekade tre gånger och blev ändå kallad till apostel. Han inte bara fick bli medlem utan faktiskt också ledare. Alltså måste vi utgå från att vi läser fel när vi tror att Gud inte skulle vara beredd att benåda. Men hur skall vi läsa då? Vi måste förstå risken med förhärdelse. För det är inte Gud som till sist inte vill ha med förnekaren att göra utan det är snarare så att förnekelsen alltför lätt leder till att förnekaren aldrig mer vill ha med Gud att göra. Läser du texten noga skall du se att denna tolkning rent språkligt är fullt möjlig.

Hur långt bort kan jag gå?

Förhärdelsen mot Gud kommer ofta ganska smygande. Man tänjer lite på gränserna. Det här kan väl inte vara förbjudet och inte det här. De små stegens tyranni talar vi om ibland. I stället för att vi frågar oss hur nära Gud det går att komma börjar vi ägna oss åt frågan hur långt bort det går att förflytta sig utan att bli utkörd. Och poängen är att det blir man inte. Därför blir många uppmuntrade. Men när man finner att man kan röra sig allt längre bort från Gud utan omedelbara konsekvenser så kallnar ens hjärta. Och inget hindrar att det kallnar så mycket att vi inte längre frågar efter Gud. Till sist bryter vi själva kontakten. Och det har vi sett många göra likt den förlorade sonen bara för att vara välkommen senare när man fann att det roliga livet var allt annat än roligt.

Men förhärdelsen är ett riskabelt tillstånd. För det är inte givet att man någonsin längtar efter att komma tillbaka. Jag vet att jag nu rör vid det som är många kristna föräldrars stora sorg och smärta – att deras barn inte kan eller vill behålla sin barnatro. Men Guds vilja att besvara kärleksfulla förböner skall i detta sammanhang inte underskattas. Den verkligt stora risken löper den som glider bort ifrån Gud utan att någon ber för honom.

Mot bättre vetande

De flesta som lämnar sin barnatro gör det för att de inte förstod dess värde. Den kanske de lättare hittar genom att försöka klara sig själva. Texten i Hebreerbrevet talar däremot om människor som kommit långt i tron. De har bland annat smakat den kommande tidsålderns krafter. Här finns ingen som helst okunnighet. De har tagit emot mycken nåd och förstått fullt ut vad det var fråga om. Därför kan det bli omöjligt att föra dem tillbaka. Det finns helt enkelt inga nya argument.

Styrkan i förhärdelsens makt kan vi lätt urskilja om vi ser oss omkring i Sverige av i dag. Som folk har vi just glidit bort på det sätt jag nu beskrivit och det är förunderligt hur ofta ens vittnesbörd om Kristi kärlek faller platt till marken i ett

folk där många gärna tror att kristaller kan hela ens sjukdomar bara genom att vara kristaller. De hebreer som brevet är skrivet till var tydligen inne i samma utförsbacke. Just därför skriver aposteln med ett citat från Psalm 95:

Ty vi är Kristi vänner, om vi ända till slutet stadigt håller fast vid vår första tillförsikt. Det heter: I dag, om ni hör hans röst, så förhärda inte era hjärtan som när era fäder väckte min förbittring. (Hebr 3:14–15)

Så länge du vill tillhöra Kristus så gör du det. Detta är adoptionens hemlighet. Det dröjde ganska länge innan man kanoniserade Hebreerbrevet så att man såg det som Guds ord. Just detta att man kan läsa in en hårdhet mot dem som lämnat tron och vill komma tillbaka gjorde att många ställde sig tveksam till brevets karaktär. Under de perioder av förföljelse som uppstod fram till år 312 e Kr hände det att människor avsåde sig sin tro under tortyr eller hot om att bli dödade. Och det var en fråga om heta debatter hur man skulle förfara när dessa ville komma tillbaka. Många menade att man därmed hade av sagt sig tron och frälsningen för evigt. Man kan tycka att exemplet med Petrus borde varit mer vägledande än det blev.

Ibland hör man parollen ”En gång frälst – alltid frälst”. Den är inte sann. Guds hjärta hårdnar förvisso inte. Men vi skall inte förneka den stora risken i att våra hjärtan så lätt kan göra det.

Guds tilltal

Frågan om förhärdelse och hur den uppkommer är ett av Hebreerbrevets stora teman. Vi såg i förra avsnittet att Gud inte kastar ut någon som han en gång har slutit förbund med. Men risken finns likväl att människans hjärta kallnar så att hon inte frågar efter Gud längre utan till sist självmant bryter förbundet. Man kan tycka att det vore osannolikt eller rentav otänkbart. Men historisk erfarenhet visar att såväl individer som huvudmassan av ett helt folk kan gå in i sådan förhärdelse att man går från tro till avsiktlig förnekelse och aldrig mer vill komma tillbaka.

Den apostel som skrev brevet tar spjörn i den 95:e psalmen i Psaltaren för att utlägga frågan om förhärdelsens uppkomst. Psalmen börjar så underbart med lovsång till Gud. Man kan nästan känna sig förflyttad till en härlig gudstjänst med lovprisning, dans och handklappning. Vi börjar i slutet av denna härliga del av psalmen:

Kom, låt oss falla ner och tillbe, låt oss böja knä för HERREN, vår skapare. Ty han är vår Gud och vi är folket i hans hjord, fåren som står under hans vård. (Ps 95:6–7)

Plötsligt talar Gud, kanske genom en profet i skaran:

I dag, om ni hör hans röst, så förhärda inte era hjärtan som i Meriba, som på Massas dag i öknen, där era fäder frestade mig och satte mig på prov, fastän de såg mina gärningar. I fyrtio år väckte det släktet min avsky, och jag sade: "De är ett folk som far vilse med sina hjärtan, de vill inte veta av mina vägar." Så svor jag i min vrede: "De skall inte komma in i min vila." (Ps 95:7–11)

Refrängen i Hebreerbrevet är hämtad från inledningen till psalmens andra del:

Det heter: I dag, om ni hör hans röst, så förhärda inte era hjärtan som när era fäder väckte min förbittring. (Hebr 3:15)

När Gud talar kan vi reagera på två sätt. Guds ord återvänder aldrig fåfängt (Jes 55:11). Det åstadkommer alltid något. När Gud talar till skapelsen så sker hans vilja. Säger han sitt "Varde ljus" så uppstår det ljus. Men när han talar till människan som Gud har gjort fri i förhållande till honom, så har inte Guds tilltal en enda obligatorisk följdverkan utan det finns två alternativ. Antingen lyssnar vi och tar emot eller också förhärda vi oss. Guds tilltal går knappast in genom ena örat och ut genom det andra i den meningen att vi efteråt är opåverkade. Lydnad eller förhärdelse tycks vara alternativen.

Paulus har en sentens i denna fråga som brukar väcka mångas undran:

Skriften säger ju till farao: Just därför lät jag dig träda fram, att jag på dig skulle

visa min makt och att mitt namn skulle förkunnas över hela jorden. Alltså är han barmhärtig mot vem han vill och vem han vill förhärda han. (Rom 9:17–18)

Gud kan förhärda oss. Han lät Mose göra det med Faraos. Jesaja fick på samma sätt i uppdrag att förstöka Israel (Jes 6). Vi undrar hur Gud kan göra sådant. Svaret är att det sker när Gud talar till någon som inte är villig att lyssna. Tänk vilka välsignelser Faraos hade fått om han släppt Israels folk! Men för varje nytt under som Gud lät Mose göra inför hans ansikte, desto mer kunskap fick han om Gud – och, konstigt nog, desto mer förhärdad blev han. Jesaja förstokade Israel genom att ge folket de mest fantastiska profetior i en tid då folket inte ville lyssna.

Det är alltså viktigt att vi förstår att Guds tilltal kan driva oss bort ifrån honom trots att det han säger alltid är till vårt bästa. Och det är nu som Hebreerbrevet ger oss en vers som vi ofta citerar utan att se på sammanhanget:

Ty Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd och tränger igenom, så att det skiljer själ och ande, led och märg, och det är en domare över hjärtats uppsåt och tankar. (Hebr 4:12)

Guds ord är tveeggat. Det gäller inte bara bibelordet utan mest av allt det personliga tilltalet. Ordet kan skära oss fria från det som binder. Men det kan också skära bort vår frihet. Valet är vårt. När vi väljer så blottläggs våra hjärtans uppsåt och tankar.

Förhärda inte ditt hjärta

Här skall vi dröja något vid frågan hur det går till när man blir en falsk profet. Vi kan utgå från att det börjar med att man får andliga gåvor från Gud. Men så upptäcker man att man kan vinna något för egen del med hjälp av gåvorna. Den som har en helandets gåva kan bygga upp ett jättelikt imperium av beundrande bidragsgivare. Snart åker han i egen Mercedes och flyger i eget jet-plan.

När han på detta sätt börjar missbruka sina nådegåvor, så talar Gud. Men när Gud varnar i hans innersta eller skickar andra kristna till att försöka tala med honom så slår han dövörat till. Detta är emellertid ingen riskfri dövhet utan den driver honom allt längre ut i missbruk och förhärdelse. Till sist får vi ännu en av de skandaler som vi fått vänja oss vid i karismatiska sammanhang.

Förhärdelsen kan å andra sidan vara vägen till omvändelse. Gud vill att man skall vara kall eller varm eftersom den som är ljum tycks vara längst bort från hans rike (Upp 3:15–16). När någon blir ljum kan Guds tilltal värma honom. Men sker inte det är det bättre att han blir ordentligt kall.

Förhänget

Jesu frälsningsverk går långt utanpå vår klena fattningsförmåga. Det brukar sägas lite hånfullt att om man skall bli kristen får man lägga lock på sitt förstånd – som om vi hade för mycket av den varan. Problemet är givetvis det rakt motsatta – att vårt förstånd inte kan pejla djupen i det oerhörda som Gud har gjort och gör. Vi är naturligtvis för korta i rocken och inte för långa. Det kan varenda kvantfysiker tala om för oss.

Men Gud kommer oss till mötes i sitt Ord. Det riktigt svåra växlar han ner till vår nivå på samma sätt som han i Jesu inkarnation sänker sig ner till oss för att ge oss möjligheten att åtminstone ana konturerna av sitt rikes skönhet. I Ordet sker detta genom att de svåra tingen beskrivs i form av liknelser. Det himmelska som vi kanske inte kan förstå liknas vid något jordiskt som vi känner igen.

Det finns en svaghet i all sådan pedagogik. Liknelsen ger en flik av den större verkligheten men den har sina bestämda gränser inom vilka den är giltig. Säger vi att Jesus tog på sig vårt straff för att vi skulle bli frälsta, så finns det goda bibeltexter som styrker den förkunnelsen. Men om vi inte fattar att det är en liknelse, så tror vi att den förklaringen är hela sanningen om Jesu frälsning. Och då börjar folk genast fråga varför den som är oskyldig skall bära den skyldiges straff. Är det rättvisa? – frågar någon. Och någon annan undrar varför Fadern måste avreagera sig på Sonen för att kunna förlåta människorna. Och så blir slutsatsen för dem som tror sig vara förståndiga att man måste avsäga sig sitt förstånd.

Många olika bilder

Men letar man i Bibeln hittar man många andra liknelser om frälsningen som också är liknelser och som alla har samma svaghet att de bara ger en vink om något mycket större. Paulus talar i brevet till Kolosse om att Gud i Kristi kropp har spikat fast anklagelseskraften mot oss på korset. I Efesierbrevet får vi veta att Gud har utplånat fiendskapen i och genom Kristi kropp. Sitter fiendskapen i hans kropp? – undrar vi. Petrus skriver i sitt första brev att vi var slavar som blev friköpta på marknaden med Kristi blod som lösepenning. Åter måste vi se att vi går utanför liknelsens ram om vi frågar vem han betalade till. För om han betalade till Gud undrar vi varför det var nödvändigt och om han betalade till djävulen blir vi ännu mer konfunderade. Vi måste se och förstå att det är liknelser som alla säger något om vår hopplösa belägenhet och om Guds barmhärtighet.

Hebreerbrevet ger oss en annan liknelse när den talar om förhänget som skilde det allra heligaste från det heliga i templet. Ty detta förhänge var försett med

broderade keruber (2 Mos 36:35). Dessa anspelade med all säkerhet på de keruber som Gud ställde upp för att bevaka vägen till Livets träd efter syndafallet (1 Mos 3:24). Människan skulle inte kunna stjäla till sig evigt liv och därför skulle hon hindras från att komma dit. På samma sätt var förhänget en gräns som människan inte fick och inte kunde överskrida.

Vägen genom dödsriket

Vad symboliserar då förhänget? Vi kan säga att det symboliserar dödsriket, så att den enda vägen till Livets träd går genom dödsriket – eller genom dödsskuggans dal men som man i Bibel 2000 har plattat ut till ett ingenting och kallar för ”den mörkaste dal”. I alla händelser går alltså vägen genom dödsriket. Därför måste översteprästen i det gamla förbundet ha med sig blod när han gick in i det allra heligaste. Och därför brast förhänget i templet när Jesus dog.

Ty vi kan säga om Jesu frälsningsverk att han gick in i dödsriket och öppnade en väg igenom det till Fadern. Ty de som – frånsatt Kristus – blivit uppväckta från de döda har alla kommit ut genom ”dörren på hitsidan”, samma dörr som de gick in igenom. Men på andra sidan, Faderns sida, fanns det ingen öppen dörr. Den som skulle öppna den måste ha kommit till dödsriket utan att ha förtjänat att dö. Petrus sade i sin predikan på pingstdagen att dödsriket därför inte kunde behålla Kristus (Apg 2:24). Och när Jesus uppenbarade sig på Patmos sade han att han har nycklarna till döden och dödsriket (Upp 1:18). Petrus hade också fått löftet att dödsrikets portar inte skulle bli församlingen övermäktiga (Matt 16:18). Detta betyder ju inte att vi inte skall dö. Men det finns en öppnad utgång.

Jesus gick ut på andra sidan och gjorde det med en ny kropp som bar märken av den gamla. Den nya kunde gå genom stängda dörrar. Det kanske den gamla också hade kunnat, det vet vi inte så mycket om. Men den nya kroppen gick ändå inte att omedelbart känna igen. De två som gick till Emmaus vandrade länge med honom och såg honom som en främling.

Ännu en liknelse

Naturligtvis är detta med förhänget också en liknelse. För man kan alltid fråga varför Gud måste skapa en så svår lösning på ett dödsrike som han själv gett upphov till. Vi får nöja oss med tanken att den mänsklighet som var räddningslöst förlorad blev räddad genom en persons heroiska insats. Guds egen Son gick in i dödsriket ”från vårt håll” och måste därför först födas som människa. Han måste också dö utan att förtjäna döden. Och han gjorde det inte bara genom att leva perfekt och till sist avlida av allmän ålderssvaghet. Utan han lät sig dödas i historiens viktigaste justitiemord. Den mänsklighet han skulle rädda bidrog till hans insats genom att döda honom. Därmed var det oemotsägligt att det han gjorde var gjort av kärlek.

Bröder, i kraft av Jesu blod kan vi nu frimodigt gå in i det allra heligaste på den nya och levande väg som han har öppnat för oss genom förlåten, det vill säga sitt kött. (Hebr 10:19–20)

Det går märkligt nog inte att avgöra om det är vägen som är hans kropp eller om det är förhänget. Och det kanske inte heller är meningen.

Utanför lägret

Romarna korsfäste sina offer utanför stadsmuren, gärna vid en livligt trafikerad infart så att så många som möjligt skulle se vad som kunde hända med den som inte fogade sig efter ockupationsmaktens vilja. Alltid skrämde det väl någon. För Hebreerbrevets författare fick denna omständighet en djupt symbolisk betydelse.

Vi har ett altare från vilket tabernaklets tjänare inte har rätt att äta. Ty kropparna från de djur, vilkas blod översteprästen bär in i det allra heligaste som syndoffer, bränns upp utanför lägret. Därför har också Jesus lidit utanför stadsporten, för att han genom sitt eget blod skulle helga folket. Låt oss därför gå ut till honom utanför lägret och bära hans smälek. Ty här har vi inte någon stad som består, men vi söker den stad som skall komma. (Hebr 13:10–14)

Redan under ökenvandringen utvecklades ett mönster som inte bara bestod de 40 åren i öknen utan fortsatte sedan templet byggts i Jerusalem. När folket slog läger så fanns det ett ”utanför lägret”. Där vistades de spetälska. Där lade man sitt avskräde. Och där stod Uppenbarelsetältet:

Mose tog tältet och slog upp det utanför lägret, långt ifrån lägret. Han kallade det uppenbarelsetältet. Var och en som ville rådfråga HERREN måste gå ut till uppenbarelsetältet utanför lägret (2 Mos 33:7)

Detta är en sinnebild för alla tider – att den som vill ha uppenbarelse från Gud skall lättare finna den om han går (eller är villig att gå) utanför lägret, utanför det som är etablerat, det som fungerar i egen kraft och ekonomi och som kanske skulle rulla vidare som om inget hänt ifall Gud dog. Bland de spetälska och i sotpippens närhet ges uppenbarelse. Kropparna som gett sitt blod till syndoffret skulle brännas utanför lägret.

Väckelsen börjar utanför

Skammen har sin plats utanför lägret. Där vistas de orena. Där finns de och det som man ser ner på och som alltid står Guds hjärta nära. Därför börjar väckelser ofta utanför lägret. Vi bygger våra stora katedraler och gör i ordning dem för väckelse. Sedan spanar vi mot horisonten och undrar var de stora skarorna håller hus. Men när väckelsen kommer så börjar den ofta någon annanstans och går våra etablerade sammanhang förbi. I stället byggs en ny generation primitiva bönhus och nya konstellationer uppstår. Dessa föraktas ibland av dem som sitter fast i lägret. De där svärmarna har ingen teologisk utbildning, kan det heta. De läser ju som det står i Bibeln! Och se på deras mötesstil! För att inte tala om musiken! Etc.

Jag minns från tidigt 1970-tal när Jesusväckelsen var ny. Jag mötte en organist

som på fullt allvar deklarerade att ”om Bach hade menat att man skulle sjunga till gitarr i kyrkan så hade han skrivit sånger till gitarr.” Nu hade han emellertid inte skrivit sådana sånger och därför skulle det vara fel att introducera dem i kyrkan. Jag misstänker att den väckelsen gick hans kyrka, eller åtminstone honom, förbi.

Den världsvida pingstväckelsen började i en nedlagd metodistkyrka på Azusa Street 312 i Los Angeles år 1906. Kyrkan användes som lagerlokal. Predikanten hette W J Seymour. Han var både färgad och handikappad. Den lilla skara som hörde på honom satt på plankor som man lagt ut mellan tunnor och lådor. Dammigt och smutsigt var det. Och Anden föll.

Hur Gud utväljer

Paulus uttrycker samma sak så här:

Nej, det som för världen var dåraktigt har Gud utvalt för att låta de visa stå där med skam, och det som för världen var svagt har Gud utvalt för att låta det starka stå där med skam, och det som för världen var oansenligt och föraktat, ja, det som inte var till, har Gud utvalt för att göra till intet det som var till, för att ingen människa skall berömma sig inför Gud. (1 Kor 1:27-29)

En kristenhet som ängsligt söker anpassa sig till tidens trender för att slippa skammen att visats utanför det sekulariserade lägret får i stället smaka den smälek som det innebär att nästan ingen frågar efter dess budskap och dess tjänster. Skammen slipper vi inte. Vi byter bara en meningsfull skam mot en komfortabel men meningslös.

Uppenbarelsens pris

Du kanske följer Paulus' uppmaning att söka nådegåvor, helst av allt gåvan att profetera (1 Kor 14:1)? Eller du kanske inte gör det för att du tycker att så fina gåvor vill du i din ödmjukhet inte sträcka dig efter. I vilket fall skall du minnas att profetens uppdrag är livsfarligt – för profeten. Man söker inte den gåvan för sin egen skull utan för församlingens. I början av profetens bana blir det kanske vänliga och uppmuntrande ord att framföra om Guds kärlek. Och beundran att inkassera från dem som hör på. Men eftersom ingen församling är en idyll får du snart börja tala om den synd som bedrivs öppet eller i smyg. Och då kan du åka ut ur lägret med raketfart. Det gjorde Jesus och han sade tydligt ifrån att vi inte skulle slippa lindrigare undan.

När du söker profetians gåva gör du det alltså i fullt medvetande om att den behövs i församlingen för renhetens skull. Men du själv kommer i någon mening att få vistas utanför lägret eftersom det är där som uppenbarelse meddelas. Och du kommer att få be Gud om mycket kärlek till dem som du profeterar för så att inte dina budskap kryddas av en illa dold skadeglädje, en lust att ge igen från den som inte längre kan vila i den mysiga värmen i lägrets mitt.

Kristus inte bara dog utanför lägret. Han föddes också i ett stall.